

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2023. gada 20. novembrī
(OR. en)

15701/23

JAI 1530
MIGR 404
ASIM 109
SOC 806
EMPL 580

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs:	Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore <i>Martine DEPREZ</i>
Saņemšanas datums:	2023. gada 16. novembris
Saņēmējs:	Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretāre <i>Thérèse BLANCHET</i>
K-jas dok. Nr.:	COM(2023) 715 final
Temats:	KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI par prasmju un talantu mobilitāti

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2023) 715 *final*.

Pielikumā: COM(2023) 715 *final*

Briselē, 15.11.2023.
COM(2023) 715 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

par prasmju un talantu mobilitāti

1. IEVADS

Prasmīgs darbaspēks ir svarīgs ES ekonomikas konkurētspējai un tās izaugsmes un inovācijas spējai. Darba devējiem ir grūtības atrast nepieciešamos darbiniekus. Komisijas neseno izveidotā demogrāfijas rīkkopa parādīja, kā Eiropas sabiedrības novecošana vēl vairāk saasina šo problēmu¹. **Eiropas Savienībai ir steidzami jārikojas, lai palielinātu savu darbaspēku.**

Darbaspēka trūkums Eiropas Savienībā skar dažādas profesijas un nozares visos prasmju līmeņos, tostarp veselības aprūpes, ilgtermiņa aprūpes un sociālā darba jomās, būvniecības, rūpniecības, transporta un uzglabāšanas, izmitināšanas un ēdināšanas, inženiertehniskajās, tehniskajās un zinātnes nozarēs un informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) jomā. Paredzams, ka prasmju trūkums veidosies jomās, kas Eiropas Savienībai ir būtiskas, lai pielāgotos mainīgajai pasaulei. Īstenojot piemērotu rīcībpolitiku, **zaļā pārkārtošanās** līdz 2030. gadam radīs no 1 līdz 2,5 miljoniem papildu darbavietu. **Digitālā pārkārtošanās** palielinās pieprasījumu ne tikai pēc augsta līmeņa IKT zināšanām, bet arī digitālajām pamatprasmēm, un pašlaik ES par 11 miljoniem atpaliek no mērķa līdz 2030. gadam nodarbināt 20 miljonus IKT profesionāļu².

Eiropas Prasmju gads akcentē to, ka darbaspēka un prasmju trūkuma problēmu risināšanā ir un būs neaizstājama stratēģiska pieeja. Šim darbam ir jāsākas mājās. ES darba tirgus politikas centrā ir pasākumi vietējā darbaspēka pārkvalifikācijai un prasmju pilnveidei³, darba tirgū mazāk iesaistīto grupu aktivizēšanai⁴, sniedzot mērķtiecīgu atbalstu reģioniem, kuriem draud depopulācija un prasmju nepietiekamība, kā arī ES iekšējai mobilitātei. Pašlaik jau tiek veiktas daudzas darbības (sk. kopsavilkumu pielikumā), kas veicina kvalifikācijas atzīšanas un prasmju validēšanas sistēmu un prakšu ieviešanu, palīdz uzlabot darbaspēka mobilitāti, lai mazinātu šķēršļus vienotajam tirgum, un sekmē mobilitāti izglītojamo vidū. Tomēr šīs darbības vien nespēs apmierināt visas vajadzības. Tā kā pasaulē prasmju līmenis ir augsts, ES konkurētspēju nākotnē ietekmēs tās spēja piesaistīt talantus no visas pasaules un nodrošināt atbalstošu vidi, lai **cilvēki ar visiem kvalifikāciju līmeņiem pārceltos uz Eiropu.**

ES turpinās **padziļināt sadarbību ar partnervalstīm**, nodrošinot savstarpēja izdevīguma pieeju ar tādiem pasākumiem kā jaunu likumīgās migrācijas kanālu atvēršana, atbalsta piedāvāšana prasmju pilnveidei un cirkulārās migrācijas veicināšana ar mērķi novērst intelektuālā darbaspēka emigrāciju.

Šis paziņojums un tam pievienotie priekšlikumi ir savstarpēji papildinošu darbību kopums, kura mērķis ir padarīt ES pievilcīgāku talantīgiem cilvēkiem visās profesijās, kurās darba devējiem varētu būt vajadzīgi prasmīgi darbinieki, kā arī uzlabot ES iekšējo mobilitāti. Pasākumu kopums novērš šķēršļus starptautiskai darbā pieņemšanai un palīdz nodrošināt, ka trešo valstu valstspiederīgie var pilnībā izmantot savas prasmes un kvalifikācijas Eiropā. Ierosināto iniciatīvu mērķis ir **izmantot ES atbalstu un ES kopējo ietekmi, lai palīdzētu dalībvalstīm globālajā sacensībā par talantiem.** Jaunie piedāvātie rīki palīdzētu trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri meklē darbu Eiropas savienībā, **piemeklēt darbu pie ES**

¹ COM(2023) 577 final.

² Dokumentā COM(2021) 118 final noteiktais mērķis. No *Eurostat* datu kopas par nodarbinātajiem IKT speciālistiem, kas pieejama šeit: [Statistics | Eurostat \(europa.eu\)](https://statistics.eurostat.eu)

³ ES vietējo darbaspēku veido nodarbinātie un bezdarbnieki, kas ir ES pilsoņi un trešo valstu valstspiederīgie, kuri uzturas likumīgi.

⁴ Tie ir, piemēram, sievietes, jaunieši, gados vecāki darba ņēmēji, personas ar invaliditāti, romi un cilvēki ar migrantu izcelsmi.

darba devējiem. Rīcībai ES līmenī var būt lielāka ietekme nekā atsevišķu dalībvalstu centieniem, jo kopīga rīcība var radīt pievilcīgākas iespējas tādu darbinieku piesaistīšanai, kādi darba devējiem ir nepieciešami, un dot iespēju izmantot apjomradītus ietaupījumus, lai samazinātu darbā pieņemšanas šķēršļus. Viegļāka pārvietošanās ES robežās, piemēram, ar pasākumiem mācību mobilitātes veicināšanai, pozitīvi ietekmē arī cilvēkus, kas nedzīvo ES un vēlas piedalīties ES darba tirgū.

Izklāstīto darbību mērķis ir nodrošināt **visaptverošu un visu valdības iestāžu mēroga pieeju. Tas tiek darīts, papildinot jau paveikto darbu, tostarp Prasmju un talantu paketi un Migrācijas un patvēruma paktu**, kā arī pastāvīgo **sadarbību ar trešām valstīm**. Īstenošana būs atkarīga no dalībvalstu migrācijas un nodarbinātības iestāžu, lokālajā un reģionālajā līmenī iesaistīto personu, sociālo partneru, uzņēmumu un viņu kolēģu partnervalstīs ieguldījumu.

2. KĀ TALANTU MOBILITĀTE NO VALSTĪM ĀRPUS ES VAR BŪT DAĻA NO RISINĀJUMA

ES izjūt prasmju trūkumu tik plašā mērogā, ka ir jāmobilizē **visi pieejamie politikas pasākumi**.

Jau pašlaik **trešo valstu valstspiederīgie sniedz fundamentālu ieguldījumu ES darba tirgū un ES ekonomikā**. Veseli 13 % svarīgo darbinieku, kas veic būtiskas funkcijas, ir trešo valstu valstspiederīgie⁵. Lai risinātu darbaspēka trūkuma problēmu, dalībvalstis aizvien vairāk atver savus darba tirgus trešo valstu valstspiederīgajiem, kuriem ir nepieciešamās prasmes. 2022. gadā nodarbinātības mērķiem tika izsniegti aptuveni 1,6 miljoni pirmo uzturēšanās atļauju trešo valstu valstspiederīgajiem Eiropas Savienībā⁶, un tas ir lielākais skaits kopš 2009. gada, kad *Eurostat* sāka apkopot šos datus. Profesijās, kurās trūkst darbaspēka, mēdz būt lielāks tādu darbinieku skaits, kas ir dzimuši ārpus ES⁷.

Vairākas **dalībvalstis nesen ir veikušas vai pašlaik apspriež iespēju veikt reformas savās darbaspēka imigrācijas sistēmās, lai veicinātu iebrūkšanu no ārvalstīm**⁸. Tomēr dalībvalstu pieejas ir atšķirīgas, un informāciju par imigrācijas shēmām ne vienmēr ir viegli atrast⁹, turklāt sadarbība ar partnervalstīm nereti ir sadrumstalota, un tas viss padara ES mazāk pievilcīgu potenciālajiem darba ņēmējiem.

Nespēja piesaistīt talantīgus darba ņēmējus no valstīm ārpus ES un izmantot viņu prasmes profesijās, kurās trūkst darbaspēka, radīs pastāvīgu trūkumu visos prasmju līmeņos, palēninot ekonomisko izaugsmi un ietekmējot pakalpojumu kvalitāti. ES ir jāpadara pievilcīga talantiem no visas pasaules ne tikai tāpēc, lai risinātu darbaspēka trūkuma problēmas, bet arī lai **veicinātu inovāciju un tehnoloģisko progresu**. Talantīgi cilvēki var būtiski ietekmēt ES

⁵ *Immigrant Key Workers: Their Contribution to Europe's COVID-19 Response* (pētījums "Imigranti kā būtiski svarīgie darbinieki: viņu ieguldījums Eiropas reaģēšanā uz COVID-19"): https://joint-research-centre.ec.europa.eu/jrc-news-and-updates/crucial-contribution-migrant-workers-europes-coronavirus-response-2020-05-13_en

⁶ *Eurostat ziņas – 2022. gadā izsniegti gandrīz 3,7 miljoni uzturēšanās atļauju (europa.eu)* (angļu val.)

⁷ 2023. gada ziņojums par nodarbinātību un sociālajiem procesiem Eiropā.

⁸ Piemēram, Vācija 2023. gada jūnijā pieņēma darbaspēka migrācijas reformu, pamatojoties uz valdības pausto nepieciešamību katru gadu piesaistīt 400 000 trešo valstu valstspiederīgo. Itālija 2023. gada jūlijā pieņēma jaunu likumīgās migrācijas dekrētu, pamatojoties uz nepieciešamību dažādās nozarēs, tostarp sociālajā aprūpē, transportā, tūrismā un lauksaimniecībā, laika periodā no 2023. līdz 2025. gadam piesaistīt 833 000 trešo valstu valstspiederīgo. Papildinformāciju par dalībvalstu darbaspēka migrācijas politiku sk. ietekmes novērtējuma ziņojuma par ES talantu fondu (SWD(2023) 717 final) 8. pielikumā.

⁹ Lai gan ir izveidots ES Imigrācijas portāls, trešo valstu valstspiederīgie un darba devēji ne vienmēr to zina, un šajā portālā nav informācijas, kas būtu pielāgota konkrētām situācijām.

spēju ieviest inovācijas un uzlabot jaunus uzņēmējdarbības modeļus. Piemēram, ja ES vēlas kļūt par līderi revolucionāru tehnoloģiju jomā un pārejā uz tīmekli 4.0 un virtuālajām pasaulēm¹⁰, ir svarīgi pievērsties šim šaurajam augsta līmeņa prasmju segmentam, jo tajā konkurence par talantiem ir vislielākā visā pasaulē. Tādām valstīm kā ASV un Kanādai ir ieviestas īpašas sistēmas, kā piesaistīt talantīgus cilvēkus ar nepieciešamajām prasmēm¹¹, un tādās sistēmas ir arī dažām dalībvalstīm¹²

Kā padarīt ES pievilcīgāku talantiem no ārvalstīm

ESAO pievilcības rādītājs attiecībā uz talantiem¹³ parāda, ka ES neizdodas sekmīgi konkurēt par vislabākajiem talantiem pasaulē. **Pašlaik ES kopumā nerasniedz tos rādītājus, uz kādiem būtu spējīga** attiecībā uz kvalificētu darba ņēmēju piesaisti no ārvalstīm¹⁴. Neraugoties uz dzīves augsto kvalitāti un iespējām Eiropas Savienībā, trešo valstu valstspiederīgie neuzskata ES dalībvalstis par visvēlamākajiem galamērķiem un labprātāk izvēlas citas ESAO dalībvalstis, piemēram, Jaunzēlandi, Austrāliju, ASV vai Kanādu. Viens no faktoriem varētu būt arī mērķa valsts valodas apguve. ESAO pievilcības rādītāja piecu vispievilcīgāko valstu vidū attiecībā uz augsti kvalificētiem darba ņēmējiem ierindojas tikai viena dalībvalsts (Zviedrija).

Likumīgā migrācija ir dalītā kompetence, proti, dalībvalstis saglabā pilnīgas tiesības noteikt uzņemšanas apjomu. Tomēr dalībvalstīm ir **kopīgas grūtības un vajadzības**. ES kā pievilcīga galamērķa popularizēšana ārvalstu talantiem var nākt par labu visām dalībvalstīm, dodot iespēju tām, kurām ir zemāka starptautiskā atpazīstamība vai mazāk resursu talantu piesaistei, gūt labumu no kopīgiem centieniem, un atspoguļojot ES ekonomikas integrāciju. Turklāt ES līmeņa sadarbība palīdz dalībvalstīm un darba devējiem risināt kopīgās praktiskās problēmas: trešo valstu valstspiederīgo prasmju novērtēšanu, piemērotu darba devēju piemeklēšanu un sadarbības strukturēšanu ar trešām valstīm.

Pašlaik jau tiek veikts darbs tiesiskā regulējuma trūkumu novēršanai. 2019. gada likumīgās migrācijas atbilstības pārbaude¹⁵ apliecināja, ka ES *acquis* šajā jomā ir sadrumstalots un pietiekami labi nepalielina ES kopējo pievilcību. Pēc tam tika pieņemta pārskatīta ES zilās kartes direktīva¹⁶, kas ieviesa efektīvākus noteikumus augsti kvalificētu darba ņēmēju piesaistei (īstenošanas termiņš ir 2023. gada novembris). Saskaņā ar Prasmju un talantu paketi¹⁷ notiek sarunas par Komisijas priekšlikumiem pārskatīt Vienotās atļaujas direktīvu¹⁸ un Pastāvīgo iedzīvotāju direktīvu¹⁹ ar mērķi racionalizēt likumīgās migrācijas procedūras. Turpinot iesākto darbu, Komisija ir apņēmusies izpētīt papildu likumīgās migrācijas iespējas uz Eiropas Savienību trīs svarīgās jomās: ilgtermiņa aprūpe, jauniešu mobilitāte un inovatīvi uzņēmēji.

¹⁰ Sk. COM(2023) 442 final.

¹¹ Piemēram, US O-1A vīza.

¹² Eiropas migrācijas tīkls, [*Synthesis report on Migratory Pathways for Start-Ups and Innovative Entrepreneurs in the European Union*](#) (Kopsavilkuma ziņojums par migrācijas kanāliem jaunuzņēmumiem un inovatīviem uzņēmējiem Eiropas Savienībā), 2019. gada decembris.

¹³ [*Pievilcība talantiem 2023 – ESAO*](#)

¹⁴ Papildu analīzi sk. ietekmes novērtējuma ziņojumā par ES talantu fondu, SWD(2023) 717 final.

¹⁵ SWD(2019) 1056 final.

¹⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2021/1883 (2021. gada 20. oktobris) par trešo valstu valstspiederīgo ieceļošanas un uzturēšanās nosacījumiem augsti kvalificētas nodarbinātības nolūkā un ar ko atceļ Padomes Direktīvu 2009/50/EK

¹⁷ COM(2022) 657 final.

¹⁸ COM(2022) 655 final.

¹⁹ COM(2022) 650 final.

Prasmju un talantu paketē tika skaidri noteikts, ka, ņemot vērā praktisko šķēršļu apmēru attiecībā uz trešo valstu valstspiederīgo pieņemšanu darbā, **pašreizējie tiesību aktos noteiktie pasākumi nav pietiekoši**. Starptautiskā darbavietu piemeklēšana joprojām ir pārāk sarežģīta un dārga gan trešo valstu valstspiederīgajiem, gan darba devējiem²⁰, it īpaši MVU, kuriem ir ierobežoti resursi. Trešo valstu valstspiederīgajiem nereti rodas būtiskas izmaksas, piemēram, administratīvās nodevas vai tulkošanas izmaksas. Papildus finansiālajam slogam gan trešo valstu valstspiederīgos, gan darba devējus **attur arī starptautiskās darbā pieņemšanas procedūru sarežģītība un ilgums**²¹ – vairāk nekā puse (52 %) uzņēmumu, kuri pieņem darbā cilvēkus no trešām valstīm, uzskata šo procesu par ļoti vai samērā sarežģītu²². Vēl viens sen pastāvošs šķērslis ir problēmas ar piekļuvi skaidrai informācijai par likumīgās migrācijas noteikumiem un procedūrām²³.

Priekšsēdētāja fon der Leiena 2022. gada uzrunā par stāvokli Savienībā minēja, ka problēmas saistībā ar **trešo valstu valstspiederīgo kvalifikāciju atzīšanu** nereti ir vēl viens praktisks šķērslis, kas attur darba ņēmējus no pārcelšanās uz ES. Dalībvalstīm ir īpaši pienākumi attiecībā uz tām profesijām, kas ir reglamentētas visās dalībvalstīs. Saskaņā ar ES tiesību aktiem par profesionālo kvalifikāciju atzīšanu (Direktīva 2005/36/EK) ES līmenī ir noteikti minimālie apmācību standarti attiecībā uz septiņām profesijām (piemēram, māsas un ārsti). Citu profesiju reglamentēšana ir valstu kompetencē²⁴. Simtiem profesiju tiek reglamentētas tikai dažās dalībvalstīs, piemēram, būvinženieri vai siltumapgādes tehniķi. Lai strādātu konkrētā profesijā, var būt nepieciešami oficiāli atzīšanas lēmumi, bet tie var būt nepieciešami arī likumīgās migrācijas vai izglītības turpināšanas mērķiem.

Kvalifikāciju atzīšana ir būtiska, lai nodrošinātu to, ka iebrāucošajiem darba ņēmējiem noteiktās profesijās ir pietiekams izglītības, apmācības vai pieredzes līmenis. Tomēr procesi trešo valstu kvalifikāciju atzīšanai nereti ir pārāk **dārgi, sarežģīti un laikietilpīgi**. Turklāt tie rada būtisku administratīvo slogu dalībvalstīm vairāku iemeslu dēļ: trūkst informācijas par trešo valstu kvalifikāciju sistēmām, ES līmenī ir ierobežota zināšanu un resursu apvienošana un ir grūti verificēt dokumentu autentiskumu.

Daudzas profesijas, kurās trūkst darbaspēka, netiek reglamentētas. Šajos gadījumos darba devēji var paši izlemt, vai trešo valstu valstspiederīgajiem ir piemērots profils, ņemot vērā viņu kvalifikācijas, pieredzi un prasmes, un oficiāls atzīšanas process nav nepieciešams. Tomēr darba devēju izpratnes un **uzticēšanās trūkums trešās valstīs iegūtām prasmēm un kvalifikācijām**, kas nepieciešamas pieņemšanai darbā nereglamentētās profesijās, ir vēl viens būtisks šķērslis talantu un prasmju mobilitātei²⁵.

Rezultāts ne vien ietekmē ES pievilcību, bet arī rada **intelektuālā potenciāla nelietderīgu izmantošanu** – trešo valstu valstspiederīgie strādā zem sava kvalifikācijas līmeņa. Saskaņā ar

²⁰ Papildinformāciju sk. ietekmes novērtējuma ziņojumā par ES talantu fondu, SWD(2023) 717 final. Tiek lēsts, ka vidējās izmaksas par viena trešās valsts valstspiederīgā pieņemšanu darbā var būt 1500–2500 EUR (bez pārcelšanās izmaksām), kas var palielināties līdz 8500–10 000 EUR, ja ir nepieciešami personāla atlases aģentūru pakalpojumi.

²¹ Vidējais procesa ilgums ir no 4 līdz 6 mēnešiem.

²² Eiropas Komisijas ziņojums Nr. 529: *European Year of Skills: Skills shortages, recruitment and retention strategies in small and medium-sized enterprises* (Eiropas prasmju gads – prasmju trūkums, darbā pieņemšanas un noturēšanas stratēģijas mazos un vidējos uzņēmumos).

²³ 2019. gada likumīgās migrācijas atbilstības pārbaude (SWD(2019) 1056 final).

²⁴ Tomēr dalībvalstīm ir jānodrošina, ka piekļuves profesijai regulējums ir proporcionāls un nediskriminē cilvēkus uz valstspiederības vai cita pamata. Saskaņā ar Direktīvu (ES) 2018/958 pirms jaunu pasākumu pieņemšanas vai esošo pasākumu grozīšanas attiecībā uz profesiju reglamentāciju ir jāveic samērīguma novērtēšana.

²⁵ Ietekmes novērtējuma ziņojums, kas pievienots priekšlikumam par ES talantu fondu, SWD(2023) 717 final.

Eurostat datiem 2022. gadā vairāk nekā ceturtdaļa no trešo valstu valstspiederīgajiem bija augsti kvalificēti, bet 39,4 % bija pārāk kvalificēti²⁶ savam darbam, un sievietes biežāk bija pārāk kvalificētas nekā vīrieši. Attiecībā uz ES pilsoņiem, kuri strādā citā dalībvalstī, šis rādītājs bija 31,8 %, bet tiem, kuri dzīvo savā valstī – tikai 21,1 %.²⁷ Tādēļ kvalifikāciju atzīšanas un prasmju validēšanas atvieglošana var palīdzēt labāk izmantot Eiropas Savienībā jau esošo trešo valstu valstspiederīgo potenciālu.

Labvēlīgas vides veidošana Eiropas Savienībā likumīgi dzīvojošiem trešo valstu valstspiederīgajiem un efektīva integrācijas atbalsta nodrošināšana, tostarp darba ņēmēju ģimenēm, arī ir svarīga ES pievilcībai un likumīgās migrācijas politikas vispārējiem panākumiem. Arī šajā jomā joprojām pastāv problēmas. Trešo valstu valstspiederīgie vairāk ir pakļauti diskriminācijai darbavietā, un pierādījumi liecina, ka tas neproporcionāli skar cilvēkus ar augstu izglītības līmeni²⁸, un tas ir viens no iemesliem, kādēļ trešo valstu valstspiederīgo nodarbinātības līmenis ir zemāks nekā ES pilsoņiem²⁹. Šīs problēmas risinājumi tiek meklēti ES rasisma apkarošanas rīcības plānā³⁰ un rīcības plānā integrācijai un iekļaušanai 2021.–2027. gadam³¹. Taisnīga un pārredzama darbā pieņemšana nodrošina to, ka visiem kandidātiem ir vienlīdzīgas un objektīvas iespējas konkurēt par darba iespējām neatkarīgi no dzimuma, rasu vai etniskās izcelsmes, vecuma, reliģijas vai ticības³².

Arī sadarbība ar **sociālajiem partneriem** ir būtiska labi pārvaldītai likumīgajai migrācijai. Sociālais dialogs var palīdzēt panākt kopīgu redzējumu par to, kā likumīgajai migrācijai vajadzētu iekļauties plašākās darba tirgus stratēģijās. Dalībvalstīm būtu jāņem vērā sociālo partneru uzskati, lai gadījumos, kad tie uzskata, ka ir nepieciešamas darba tirgus pārbaudes, šīs pārbaudes varētu veikt ātri un ar ierobežotu administratīvo slogu darba devējiem, it īpaši MVU, un trešo valstu valstspiederīgajiem. Būtu jānodrošina skaidra un pieejama informācija par to darbību. Gan darba devējiem, gan arodbiedrībām ir loma trešo valstu valstspiederīgo integrācijā un Eiropas integrācijas partnerības struktūru ES līmeņa sadarbībā šajā jomā³³.

Vajadzība pēc mērķtiecīgas pieejas, izmantojot prasmju apzināšanu kā starta laukumu

Sekmīgai talantu mobilitātei ir nepieciešami pasākumi trešo valstu valstspiederīgo pieņemšanai darbā nozarēs, kurās ir vislielākā vajadzība pēc viņu darba, un apjomradīti ietaupījumi, kurus iegūst, uzlabojot sadarbību likumīgās migrācijas jomā starp ES un dalībvalstu līmeņiem.

Komisija uzskata, ka talantu mobilitātes pasākumiem ES līmenī būtu jābūt **stratēģiskiem** un vēršoties uz profesijām, kuras skar **zaļā un digitālā pārkārtošanās**, kā arī uz **veselības aprūpi un ilgtermiņa aprūpi**, ņemot vērā akūtās vajadzības visā ES un paredzamo darba tirgus attīstību šajās jomās.

²⁶ Proti, viņi strādā zemas vai vidējas kvalifikācijas profesijās, lai gan viņiem ir augsts izglītības līmenis.

²⁷ Dati izgūti 2023. gada jūlijā (Eurostat).

²⁸ 2023. gada ziņojums par nodarbinātību un sociālajiem procesiem Eiropā.

²⁹ 2022. gadā bija nodarbināti 61,9 % trešo valstu valstspiederīgo, bet attiecībā uz citu ES dalībvalstu pilsoņiem šis rādītājs bija 77,1 % un pilsoņiem – 75,4 %.

³⁰ COM(2020) 565 final.

³¹ COM(2020) 758 final.

³² Direktīva 2006/54/EK par tāda principa īstenošanu, kas paredz vienlīdzīgas iespējas un attieksmi pret vīriešiem un sievietēm nodarbinātības un profesijas jautājumos, Padomes Direktīva 2000/43/EK, ar ko ievieš vienādas attieksmes principu pret personām neatkarīgi no rasu vai etniskās piederības, un Padomes Direktīva 2000/78/EK, ar ko nosaka kopēju sistēmu vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju.

³³ https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/legal-migration-and-integration/cooperation-economic-and-social-partners/european-partnership-integration_en

Tomēr darba tirgus vajadzības var ātri mainīties, un katrā dalībvalstī tās var būt atšķirīgas. Eiropas Savienībai vajadzētu nodrošināt to, ka tās darbaspēka migrācijas iniciatīvas atspoguļo ekonomikas un darba devēju aktuālās vajadzības. Pieejama un aktuāla **prasmju apzināšana ir ļoti svarīga** pielāgojamu stratēģiju izstrādei, kas palīdzētu novērst darbaspēka trūkumu, uzlabot darbavietu piemeklēšanu un virzīt prasmju pilnveidošanu.

Papildinot jau uzsāktās iniciatīvas, kuru mērķis ir veidot modernākas pieejas prasmju apzināšanai³⁴, Komisija veido **sistēmiskāku pieeju prasmju apzināšanas nodrošināšanai un izmantošanai**. Darbaspēka migrācijas platforma, kas tika atklāta 2023. gada janvārī, ir vērtīgs diskusiju forums par to, kā veidot mērķtiecīgu darbaspēka migrācijas politiku, kas atspoguļotu stratēģisko deficītu, ņemot par pamatu prasmju apzināšanu. Tajā satiekas dalībvalstu nodarbinātības un migrācijas iestāžu pārstāvji ar sociālajiem partneriem, un šī platforma ir nodrošinājusi viedokļu apmaiņu par šiem jautājumiem Eiropas Prasmju gada kontekstā³⁵.

Darbība. Komisija turpinās veicināt stratēģiskāku pieeju prasmju apzināšanai, izmantojot jaunākos darba tirgus datus, iesaistot dalībvalstis un valstu nodarbinātības dienestus.

3. DARBĀ PIEŅĒMŠANAS NO VALSTĪM ĀRPUS ES ATVIEGLOŠANA – ES TALANTU FONDS

Šajā paziņojumā ir izklāstīti pasākumi, kuru mērķis ir, veicinot starptautisko darbā pieņemšanu, atbalstot kvalifikāciju atzīšanu un prasmju validēšanu un stiprinot sadarbību ar trešām valstīm šajās jomās, novērst galvenos šķēršļus, kas apzināti iepriekšējā sadaļā. Šīs pieejas stūrakmens ir Komisijas priekšlikums izveidot **ES Talantu fondu**, kas īsteno saistības, ko Komisija ir uzņēmusies Prasmju un talantu paketē un Migrācijas un patvēruma paktā.

ES Talantu fonda mērķis ir stiprināt ES vispārējo pievilcību, izveidojot **pirmo ES līmeņa platformu**, kas ir atvērta trešo valstu valstspiederīgajiem visā pasaulē, kuri vēlas likumīgi strādāt Eiropā, un darba devējiem, kuri nevar atrast sev nepieciešamos talantus ES darba tirgū. Platforma ES darba devējiem sniegs piekļuvi plašākam talantu fondam un padarīs darbā pieņemšanu ātrāku un vieglāku. Tā gan darba meklētājiem, gan darba devējiem sniegs informāciju par darbā pieņemšanas un imigrācijas procedūrām un kvalifikāciju atzīšanu iesaistītajās ES dalībvalstīs. Lai atvieglotu integrāciju, platforma ietvers informāciju arī par dzīves un darba apstākļiem iesaistītajās dalībvalstīs un par trešo valstu valstspiederīgo tiesībām un pienākumiem. ES delegāciju tīkls visā pasaulē atbalstīs informācijas sniegšanu un nodos informāciju trešo valstu darba meklētājiem, kuri vēlas uzzināt par likumīgas migrācijas kanāliem un ES Talantu fonda platformu.

³⁴ Piemēram, 2020. gada Eiropas prasmju programma ietver darbību attiecībā uz aktuālākas, granulārākas un precīzākas prasmju apzināšanas veidošanu. Eiropas Profesionālās izglītības attīstības centrs, *Eurostat*, Eiropas Darba iestāde un *Eurofound* ir iesaistīti dažādās iniciatīvās prasmju apzināšanas uzlabošanai, tostarp izmantojot lielos datus. Prasmju prognozēšanu nozaru līmenī veic, īstenojot Plānu nozaru sadarbībai prasmju jomā, galvenokārt pievēršoties prioritārajām nozarēm. 2023. gada jūnijā *Europass* ietvaros tika atklāts prasmju apzināšanas rīks, kas sniedz informāciju pa valstīm par profesijām, kurās trūkst darbaspēka. Dalībvalstu līmenī valstu nodarbinātības dienesti aizvien aktīvāk apzina nākotnes prasmju vajadzības, un daudzas valstis arī izstrādā visaptverošas stratēģijas, lai risinātu nākotnes prasmju vajadzības.

³⁵ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_23_103

ES Talantu fonds pievērsīsies konkrētām **profesijām visos prasmju līmeņos, ņemot vērā profesijas, kurās visbiežāk pietrūkst darbaspēka** Eiropas Savienībā, un profesijas, kuras tieši veicina zaļo un digitālo pārkārtošanos, pēc nepieciešamības atjauninot šīs aktuālās profesijas, lai reaģētu uz izmaiņām darba tirgū. Komisija ir apzinājusi 42 profesijas, kurās pašlaik pietrūkst darbaspēka visā ES³⁶, un tās ir pievienotas ierosinātajai Talantu fonda regulai. Lai veicinātu ātru reakciju uz izmaiņām darba tirgū, Komisija varēs grozīt sarakstu ar deleģēto aktu. Turklāt dalībvalstis varēs paziņot par konkrētu profesiju, kurās ir darbaspēka trūkums, pievienošanu vai noņemšanu, attiecībā uz kurām tās iesniegs darbavietu vakances.

Līdzdalība ES Talantu fondā dalībvalstīm būs **brīvprātīga**, un tās ar savām attiecīgajām iestādēm atbalstīs Talantu fonda sistēmas pārvaldību. Valstu iestādes iesaistītajās dalībvalstīs cieši sadarbosies rīka ieviešanā, un tikai šajās dalībvalstīs esošie darba devēji varēs reģistrēt savas vakances portālā un meklēt tajā kandidātus. Priekšlikums pilnībā atspoguļo dalībvalstu atbildību par trešo valstu valstspiederīgo uzņemšanas apjomu un papildina, nevis aizstāj esošos talantu piesaistes rīkus valstu līmenī.

ES Talantu fonds būs jauna IT platforma, kas koncentrēsies uz trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri vēl neatrodas Eiropas Savienībā, un tās uzbūvē tiks izmantota Komisijas ilgstošā sekmīgā pieredze ar **EURES** platformu³⁷. ES Talantu fonds ietvers aizsardzības pasākumus, kuru mērķis ir novērst ekspluatējošas praksēm no darba devēju puses, atgādinot, ka trešo valstu valstspiederīgajiem, kas pieņemti darbā ar ES Talantu fonda starpniecību, nodarbinātības laikā ir tādas pašas tiesības un pienākumi kā vietējiem darba ņēmējiem. Turklāt tas atbalstīs sadarbību ar valstu darbā pieņemšanas platformām.

Talantu fonds palīdzēs īstenot Migrācijas un patvēruma pakta ārējo dimensiju, gan papildinot talantu partnerības, gan izstrādājot efektīvus papildu kanālus iekļūšanai Eiropas Savienībā. Reģistrēšanās ES Talantu fondā būs pieejama arī pārvietotām personām trešās valstīs, kurām nepieciešama starptautiskā aizsardzība, tādējādi atbalstot centienus ieviest papildu uzņemšanas kanālus kvalificētam darbaspēkam.

Atvieglējot piekļuvi esošajiem likumīgajiem kanāliem, ES Talantu fonds palīdzēs atturēt no nelikumīgas migrācijas. To pastiprinās fakts, ka nevienam, uz kuru attiecas ieceļošanas aizliegums, it īpaši pēc atgriešanas lēmuma saskaņā ar Atgriešanas direktīvu³⁸, nebūs tiesību reģistrēties Talantu fondā.

Darbība. Regula par ES Talantu fonda izveidi

— Komisija ierosina pieņemt **Regulu par ES Talantu fonda izveidi**³⁹, lai veicinātu darba meklētāju no trešām valstīm stratēģisku pieņemšanu darbā Eiropas Savienībai nozīmīgās profesijās, kurās ir darbaspēka trūkums.

³⁶ Saraksts ir balstīts uz trim galvenajiem avotiem: i) Eiropas Darba iestādi, izmantojot valsts nodarbinātības dienestu datus par darbaspēka trūkumu dažādās profesijās; ii) darbaspēka trūkumu, kas attiecas uz neto nulles emisijām un digitalizāciju un apzināts, ņemot vērā nozares tiešo ieguldījumu ES klimata un digitalizācijas mērķu īstenošanā; iii) profesijām, kurās iepriekšējos gados nav bijis plašs darbaspēka trūkums, bet tas varētu drīz pieaugt.

³⁷ [EURES](#) mērķis ir veicināt darba ņēmēju brīvu pārvietošanos Eiropas Savienībā, un tā darbojas kā valsts nodarbinātības dienestu sadarbības tīkls Eiropā un portāls ar meklēšanas funkciju, kas atvieglo darba ņēmēju piemeklēšanu darba devējiem.

³⁸ Direktīva 2008/115/EK par kopīgiem standartiem un procedūrām dalībvalstīs attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi.

³⁹ COM(2023) 716 final.

- Komisija sadarbosies ar dalībvalstīm, lai nodrošinātu to, ka ES Talantu fonds jau no paša sākuma tiek veidots tā, lai piemērotā veidā risinātu valstu darba tirgus vajadzības un papildinātu esošās valstu iniciatīvas, tostarp uzlabojot sadarbību ar esošajām valstu darbā pieņemšanas platformām.

4. VIEGLĀKAS UN ĀTRĀKAS TREŠĀS VALSTĪS IEGŪTO PROFESIONĀLO KVALIFIKĀCIJU ATZĪŠANAS UN PRASMJU VALIDĒŠANAS PANĀKŠANA

Komisija ierosina pasākumu kopumu, kas veicina **kopīgas pieejas un sadarbību starp dalībvalstīm attiecībā uz kvalifikāciju atzīšanu un prasmju validēšanu**, atvieglojot informācijas atrašanu par attiecīgajiem noteikumiem un procedūrām un palīdzot dalībvalstīm un darba devējiem piekļūt uzticamai informācijai par kvalifikāciju un prasmju ietvarstruktūrām ārpus ES. Vienkāršākas, labākas procedūras šajā jomā palīdzēs darba devējiem uzzināt, ko ārpus ES iegūta kvalifikācija nozīmē praktiski, pārliecināties, ka trešo valstu valstspiederīgie spēj veikt to darbu, kam tie tiek pieņemti, un salīdzinājumam izmantot ES kvalifikāciju ekvivalentus..

Darba tirgus realitāte aicina arī plašāk izmantot pieeju “galvenais ir prasmes”. To personāla atlasē jau izmanto daudzi uzņēmumi, atzīstot, ka vispiemērotāko kandidātu atlasē vērtīga ir ne tikai formāla kvalifikācija, bet arī citas pierādāmas prasmes un nepieciešamā pieredze.

Darbs pie kopīgas ES pieejas trešo valstu valstspiederīgo kvalifikāciju atzīšanai

Komisija pašlaik pieņem ieteikumu par visu ES likumīgi dzīvojošo trešo valstu valstspiederīgo kvalifikāciju atzīšanu⁴⁰, nosakot vadlīnijas, kā uzlabot procedūras un palīdzēt dalībvalstīm ātrāk un efektīvāk atzīt kvalifikācijas un prasmes, kas iegūtas ārpus ES. Ieteikumā ir ierosināts panākt lielāku elastību un mazināt administratīvo slogu trešo valstu valstspiederīgajiem, lai nodarbinātība vai augstākās izglītības iespējas Eiropas Savienībā viņiem kļūtu pieejamas ātrāk un efektīvāk. Tas attiecas uz atzīšanas gadījumiem ar nolūku ļaut strādāt reglamentētajās profesijās likumīgās migrācijas procedūru kontekstā un piedalīties tālākapmācībā. Ieteikumā uzsvērts, ka oficiālas atzīšanas procedūras būtu nepieciešamas tikai tad, ja kvalifikācijas turētājam tiktu piešķirtas tiesības šajos trīs kontekstos. Lai pieņemtu darbā nereglamentētās profesijās, kvalifikāciju atzīšanai nebūtu jābūt obligātai. Šajos gadījumos pārredzamības rīki un informācija var palīdzēt saprast un salīdzināt kvalifikācijas un prasmes.

Attiecībā uz piekļuvi reglamentētām profesijām ieteikums ir iedvesmējies no Direktīvas 2005/36/EK, kurā ir paredzēta profesionālo kvalifikāciju atzīšanas sistēma Eiropas Savienībā⁴¹. Ieteikumā ir arī izmantota pieredze, kas gūta, īstenojot Komisijas 2022. gada aprīļa ieteikumu par kvalifikāciju atzīšanas atvieglošanu cilvēkiem, kuri bēg no Krievijas agresijas kara pret Ukrainu⁴². Ieteikuma turpmāko pasākumu novērtējumā⁴³ tika izklāstītas

⁴⁰ Ieteikums attiecas uz trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri kārtro formalitātes vīzas vai uzturēšanās un darba atļaujas saņemšanai dalībvalstī vai jau likumīgi uzturas Savienībā.

⁴¹ Sistēma, kas piedāvāta Direktīvā 2005/36/EK, paredz kopīgus principus, procedūras un kritērijus atzīšanai, pārredzamības veicināšanai, taisnīgumam un konsekvencei atzīšanas procesā. Kā minēts iepriekš, tajā arī noteikti minimālie apmācību standarti noteiktām profesijām.

⁴² Komisijas Ieteikums (ES) 2022/554 (2022. gada 5. aprīlis) par kvalifikāciju atzīšanu cilvēkiem, kuri bēg no Krievijas iebrukuma Ukrainā.

⁴³ https://single-market-economy.ec.europa.eu/publications/assessment-commission-recommendation-eu-2022554-5-april-2022-recognition-qualifications-people_en

daudzas perspektīvas prakses, kas ir izmantotas jaunajā ieteikumā, tostarp izceļot dalībvalstu iestāžu un partnervalstu informācijas apmaiņas sniegtos ieguvumus kvalifikāciju atzīšanas atvieglošanā.

Ieteikums būs vērtīgs papildinājums ES Talantu fondam, un tam būtu jāpalīdz dalībvalstīm **uzlabot atzīšanas procedūras, kas ir daļa no to centieniem piesaistīt prasmīgus darba ņēmējus no ārvalstīm**. Ieteikumā dalībvalstis tiek mudinātas izmantot prasmju apzināšanas datus, lai noteiktu prioritārās reglamentētās profesijas, kurās atzīšanas procedūras būtu jāturpina paātrināt gan trešo valstu valstspiederīgajiem, gan mobilajiem ES pilsoņiem. Kad ES Talantu fonds sāks darboties, dalībvalstis, apzinot prioritārās reglamentētās profesijas, varētu ņemt vērā Talantu fondam izveidoto ES mēroga sarakstu ar profesijām, kurās trūkst darbaspēka.

Daudzās nozarēs darbā pieņemšanas procedūras var uzlabot, izmantojot minētā ieteikuma norādes, bet tā piemērošana būs atkarīga no tā, kā attiecīgajā profesijā tiek reglamentēta nodarbinātība. Piemēram, tā kā digitālās profesijas parasti nav reglamentētas, attiecībā uz amatiem šajās profesijās ieteikumā ir rekomendēta pieeja “galvenais ir prasmes”. Attiecībā uz šīm profesijām var izmantot arī pārskatīto Zilās kartes direktīvu, kas ir ieviesusi līdzvērtību attiecībā uz prasmēm, kuras apliecina ar profesionālo pieredzi un salīdzināmu augstākās izglītības kvalifikāciju dažos IKT amatos⁴⁴. Attiecībā uz šīm profesijām dalībvalstīm nevajadzētu noteikt oficiālu atzīšanas procedūru kā uzņemšanas priekšnoteikumu.

Darbība. Komisijas Ieteikums par trešo valstu piederīgo kvalifikāciju atzīšanu⁴⁵.

Šis ieteikums palīdzētu ieviest vienkāršākas un ātrākas procedūras, vienlaikus nodrošinot to, ka iesniegto informāciju var pārbaudīt un procesiem var uzticēties. Profesionālo standartu uzturēšanai nevajadzētu radīt prasības, kas attur pieteikumu iesniedzējus vai palēnina darbā pieņemšanas procedūras.

Komisija atbalstīs ieteikuma īstenošanu:

- rīkojot īpašas sanāksmes ar dalībvalstīm, it īpaši profesionālo kvalifikāciju atzīšanas koordinātoru grupā, kā arī ar citām ieinteresētajām personām;
- aicinot dalībvalstis ziņot par valstu iniciatīvām, reformām un statistiku attiecībā uz atzīšanas lēmumiem par trešo valstu kvalifikācijām;
- nodrošinot piekļuvi informācijai, lai palīdzētu trešo valstu valstspiederīgajiem saprast prasības prasmju un kvalifikāciju atzīšanai Savienībā;
- palielinot sinerģiju starp ieteikumu un citām darbībām, kas izklāstītas paziņojumā.

Informācijas pastiprināšana par atzīšanas procedūrām un kvalifikāciju salīdzināmību

Informācijas atrašana par trešās valstīs iegūtām kvalifikācijām un prasmēm un piemērojamajām atzīšanas un validēšanas procedūrām dalībvalstīs ir svarīgs elements gan darba devējiem, gan trešo valstu kandidātiem⁴⁶. Atbildība par atzīšanas un validēšanas

⁴⁴ Sk. Direktīvas (ES) 2021/1883 2. panta 9. punkta a) apakšpunktu un I pielikumu.

⁴⁵ C(2023) 7700 final.

⁴⁶ Savā 2017. gada pētījumā “*Making Integration: Work: Assessment and Recognition of Foreign Qualifications*” (“Integrācijas īstenošana. Darbs. Ārvalstu kvalifikāciju novērtēšana un atzīšana”) ESAO akcentēja informācijas par atzīšanas procedūrām uzlabošanu kā svarīgu jautājumu atzīšanas sistēmas uzlabošanai. Visaptverošā 2013. gada ziņojumā “*Recognition of Qualifications and Competences of*

procedūrām dalībvalstīs bieži tiek dalīta starp dažādām administratīvajām struktūrām, tostarp centralizētā un reģionālā līmenī. Pašlaik trešo valstu valstspiederīgajiem un mobilajiem ES darba ņēmējiem var būt grūti noteikt, vai profesija, kurā viņi vēlas strādāt, ir reglamentēta noteiktā dalībvalstī. Arī informācijas trūkums dažādās valodās par atzīšanu var būt šķērslis – centieni risināt šo problēmu attiecībā uz cilvēkiem, kas ir pārvietoti no Ukrainas, ir palīdzējuši darba meklētājiem⁴⁷.

Lai gan pašlaik ES līmenī nav centrāla informācijas punkta par trešo valstu kvalifikāciju atzīšanu, **ENIC un NARIC tīkli**⁴⁸ ir izstrādājuši vairākus rīkus, kuri atvieglo piekļuvi informācijai par atzīšanas procedūrām un augstākās izglītības sistēmām un kurus var attīstīt tālāk. **NARIC** var izdot lēmumus par akadēmisko atzīšanu un salīdzināmības paziņojumus, koncentrējoties uz augstākās izglītības kvalifikācijām. Daži **NARIC** darbojas kā vienotie kontaktpunkti kvalifikāciju novērtēšanai vai atzīšanai, un tie var atvieglot trešo valstu valstspiederīgo piekļuvi procedūrām. Desmit dalībvalstīs⁴⁹ **NARIC** ir palīdzējuši izveidot datubāzes, kas sniedz publisku informāciju par valstu atzīšanas lēmumiem, dažos gadījumos ar ES finansējumu.

Komisija mudinās dalībvalstis izstrādāt datubāzes par trešo valstu kvalifikāciju saderību un nodrošināt šo datubāzu sadarbību un sniegs dalībvalstīm tam vajadzīgo atbalstu, 2024. gadā atvēlot tam finansējumu no *Erasmus+*. Attiecībā uz piemērotām kvalifikācijām, kas galvenokārt būtu akadēmiskas, datubāzēm būtu jāspēj ģenerēt saderības izziņu bez maksas un attiecīgos gadījumos norādīt procedūras kvalifikācijas atzīšanai. Lai nodrošinātu iespēju veikt tiešu salīdzināšanu, ņemot par pamatu līdzīgu terminu un definīciju izmantošanu, Komisija mudina dalībvalstis nodrošināt, ka šīs datubāzes ir balstītas uz Eiropas mācīšanās modeļa⁵⁰ standartiem. Komisija sadarbosies ar **NARIC** tīklu, lai nodrošinātu koordinētu pieeju attiecībā uz aptveramajām trešām valstīm un kvalifikācijām, par prioritārām izvirzot talantu partnerības valstis. Datubāzēs varētu arī norādīt, kāda papildu apmācība (piemēram, mikrokvalifikācija) varētu būt nepieciešama, lai aizpildītu trūkumus starp trešo valstu kvalifikācijām un tām pielīdzināmām kvalifikācijām dalībvalstīs. Daudzvalodu datubāzes vēl vairāk atvieglo piekļuvi informācijai.

Otrajā posmā Komisija pētīs iespējamību izstrādāt arī **valstu atzīšanas datubāzu savienošanas ES līmeņa rīku**, kas spētu ģenerēt digitālā formātā pieejamas izziņas par trešo valstu konkrētu kvalifikāciju saderību, aptverot visas dalībvalstis un izmantojot saskaņotu veidni. Šis rīks ietvertu gan ES, gan trešo valstu kvalifikācijas, lai veicinātu gan ES iekšējo mobilitāti, gan likumīgo migrāciju. Rīks izmantotu esošās valstu datubāzes un būtu

Migrants” (“Migrantu kvalifikāciju un kompetenču atzīšana”) Eiropā Starptautiskā Migrācijas organizācija norādīja uz trūkumiem attiecībā uz migrantu piekļuvi informācijai vairākās ES dalībvalstīs. Komisijas 2019. gada likumīgās migrācijas atbilstības pārbaudē arī tika ieteikts uzlabot piekļuvi informācijai trešo valstu valstspiederīgajiem par atzīšanas procedūrām un to rezultātiem (SWD(2019) 1056 final).

⁴⁷ Komisijas ieteikums (ES) 2022/554 (2020. gada 5. aprīlis).

⁴⁸ **ENIC** tīkls (Eiropas Informācijas centru tīkls) un **NARIC** tīkls (Nacionālie akadēmiskās atzīšanas informācijas centri) cieši sadarbojas. **ENIC** ir Lisabonas kvalifikāciju atzīšanas konvencijas dalībvalstu atzīšanas iestādes, kuru sekretariātu nodrošina Eiropas padome un **UNESCO**, un **NARIC** ir *Erasmus+* programmas valstu atzīšanas iestādes. Visi **NARIC** ir arī **ENIC** (izņemot Grieķijas atzīšanas iestādi). Abiem tīkliem ir kopīga darba programma, statūti un padome.

⁴⁹ Bulgārija, Dānija, Itālija, Īrija, Kipra, Lietuva, Nīderlande, Polija, Vācija, Zviedrija.

⁵⁰ Eiropas mācīšanās modelis ir daudzvalodu datu modelis mācībām, ko var izmantot, lai aprakstītu visus ar mācīšanos saistītus datus, tostarp formālo, neformālo un ikdienējo mācīšanos. Modelis atbalsta datu apmaiņu prasmju, kvalifikāciju, akreditācijas un mācību iespēju jomā, kā arī sadarbību un mācīšanās apliecinājumu apmaiņu.

sadarbspējīgs ar valstu kvalifikāciju datubāzu tīklu partnervalstīs⁵¹, ar kurām sadarbojas Eiropas Izglītības fonds (*ETF*). Šis rīks arī dotu iespēju darba devējiem apzināt vajadzīgās viņu valsts kvalifikācijām pielīdzināmas trešo valstu kvalifikācijas, un tas var palīdzēt darbā pieņemšanas procedūras padarīt mērķtiecīgas. Turklāt tas nodrošinātu kandidātiem norādes par to, kā viņu kvalifikācijas tiktu vērtētas atzīšanas procedūrā.

ENIC un *NARIC* tīkli pašlaik koncentrējas uz augstāko izglītību. Ņemot vērā vajadzību pēc tehniskajām prasmēm ES darba tirgū un faktu, ka pašlaik nav ES līmeņa sadarbības struktūru attiecībā uz **PIA kvalifikāciju atzīšanu**, tīklu fokusa paplašināšana, iekļaujot arī profesionālo izglītību un apmācību (PIA), varētu būt vērtīgs ieguvums. Dalībvalstis varētu izpētīt, vai ar Komisijas atbalstu *NARIC* centru loma varētu aptvert arī PIA. Tas palīdzētu izdot saderības paziņojumus attiecībā uz ES un trešo valstu PIA kvalifikācijām, kā arī akadēmiskajām kvalifikācijām.

Vēl viens rīks, ko var izmantot, ir Komisijas **Reglamentēto profesiju datubāze**⁵². Tajā ir ietverta informācija par to, vai konkrētas profesijas katrā dalībvalstī ir reglamentētas, kā arī par to, kura valsts iestāde atbild par kvalifikāciju atzīšanu. Lai gan pašlaik datubāzes mērķauditorija ir galvenokārt mobilie ES pilsoņi, tajā iekļautā informācija par to, kuras profesijas ir reglamentētas katrā dalībvalstī, ir noderīga informācija arī trešo valstu valstspiederīgajiem. Komisija sadarbosies ar dalībvalstīm, lai nodrošinātu to, ka datubāzē ir iekļauta precīza informācija par tām iestādēm, kuras atbild par trešo valstu valstspiederīgo un ES pilsoņu kvalifikāciju atzīšanu.

ES Talantu fonda platforma veicinās ar atzīšanas un validēšanas procedūrām saistīto informācijas resursu redzamību iesaistītajās dalībvalstīs, lai kandidāti, kuri piesakās vakancēm, būtu cik vien iespējams labi informēti par viņu kvalifikācijas atzīšanas un prasmju validēšanas iespējām.

Darbība. Atzīšanas procesu pārredzamības un pieejamības uzlabošana

Komisija:

- mudinās dalībvalstis izstrādāt semantiski sadarbbspējīgas datubāzes par atzīšanas procesiem un lēmumiem, ar iespēju ģenerēt salīdzināmības izziņas, un sniegs vairāk atbalsta dalībvalstīm;
- pētīs iespējamību izveidot papildu tiešsaistes resursu centrus ar informāciju par prasmēm un kvalifikācijām, izmantojot resursu centru, kas koncentrējas uz Ukrainu (sk. tālāk);
- novērtēs iespējamību izstrādāt ES līmeņa rīku, kas, izmantojot saskaņotu veidni, spētu ģenerēt salīdzināmības izziņas par konkrētām trešo valstu kvalifikācijām un aptvertu daudzas dalībvalstis;
- turpinās atbalstīt *ENIC* un *NARIC* tīklus un mudinās dalībvalstis apsvērt iespēju paplašināt *NARIC* kompetences, ietverot arī PIA kvalifikācijas;
- ieklaus reglamentēto profesiju datubāzē informāciju par dalībvalstu iestādēm, kas atbild par trešo valstu valstspiederīgo kvalifikāciju atzīšanu, kas nodrošina piekļuvi reglamentētām profesijām.

Uzticības veidošana trešās valstīs iegūtām kvalifikācijām un prasmēm

⁵¹ Šis rīks pašlaik ir koncepcijas apliecinājuma stadijā.

⁵² <https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/regprof/home>

Neskaidrība par trešās valstīs iegūtu prasmju, darba pieredzes un kvalifikāciju vērtību, kā arī par trešo valstu apmācības un izglītības sistēmu darbību ir viens no galvenajiem šķēršļiem, ar ko sastopas dalībvalstu atzišanas struktūras un darba devēji, kuri izvērtē trešo valstu valstspiederīgo kvalifikācijas un prasmes⁵³. Tādēļ šo trūkstošo zināšanu iegūšanai jābūt vienam no galvenajiem Komisijas darba mērķiem attiecībā uz kvalifikāciju atzišanu un prasmju validēšanu.

Sākoties Krievijas agresijas karam pret Ukrainu, ES izmantoja vairākus rīkus, lai palīdzētu novērtēt no Ukrainas pārvietoto cilvēku prasmes un kvalifikācijas. Komisija salīdzinājuma Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūru un Ukrainas valsts ietvarstruktūru⁵⁴ un izdeva vadlīnijas par Ukrainas akadēmisko kvalifikāciju paātrinātu atzišanu⁵⁵. Tā arī pārtulkoja ukraiņu valodā vairākus svarīgus rīkus. Eiropas Izglītības fonds izveidoja resursu centru⁵⁶ materiāliem par kvalifikācijām, prasmēm un mācībām Ukrainā, kas laika posmā no 2022. gada marta līdz 2023. janvārim tika apskatīts aptuveni 21 000 reižu. Šie rīki palīdzēja kvalifikāciju atzišanas profesionāļiem un darba devējiem Eiropas Savienībā labāk izprast no Ukrainas pārvietoto cilvēku prasmju profilus un kvalifikācijas.

Šo vērtīgo pieredzi var izmantot, lai īstenotu **stratēģiskāku pieeju vadlīniju izstrādei nolūkā atbalstīt tādu mācīšanās apliecinājumu novērtēšanu un kvalifikāciju atzišanu**, kas iegūti ārpus ES. Eiropas Izglītības fondam ir ievērojama pieredze palīdzības sniegšanā trešām valstīm tādu kvalifikāciju ietvarstruktūru izstrādē valsts līmenī, kuras var salīdzināt ar Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūrām, it īpaši ES kaimiņreģionā un paplašināšanās reģionā. Turklāt tas pašlaik sniedz sistēmisku palīdzību 11 Āfrikas valstīm kvalifikācijas ietvarstruktūru izstrādei, kas ir daļa no projekta, kurš tiek īstenots kopā ar Āfrikas Savienību⁵⁷. *ENIC* un *NARIC* tīkli arī nodrošina vērtīgu sistēmu sadarbībai starp dalībvalstu atzišanas struktūrām bieži sastopamu trešo valstu kvalifikāciju analīzes jomā.

Darbība. ES rīku izmantošana, lai palīdzētu saprast, cik vērtīgas ir kvalifikācijas un prasmes, kas iegūtas trešās valstīs un ir piemērotas ES darba tirgū esošā darbaspēka trūkuma apmierināšanai.

Atkarībā no apzinātajām vajadzībām Komisija:

- sadarbosies ar Eiropas Izglītības fondu, *ENIC* un *NARIC* tīkliem, Eiropas augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanas reģistru, dalībvalstīm un trešām valstīm nolūkā sniegt vadlīnijas par noteiktu trešo valstu kvalifikāciju ietvarstruktūrām un noteikt kvalifikāciju vērtību, salīdzinot Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūru ar valstu (un reģionu) kvalifikāciju ietvarstruktūrām un veicot mērķorientētus trešo valstu akreditācijas un kvalitātes nodrošināšanas prakses novērtējumus;
- pārtulkos atsevišķu trešo valstu valodās rīkus, kas atvieglo trešo valstu valstspiederīgo prasmju novērtēšanu.

Ilgtermiņa redzējums, kā uzlabot kvalifikāciju atzišanu un prasmju validēšanu

⁵³ 2019. gada likumīgās migrācijas atbilstības pārbaude (SWD(2019) 1056 final).

⁵⁴ Eiropas Komisija, “*Comparison report of the European Qualifications Framework and the Ukrainian National Qualifications Framework*” (“Salīdzinājuma ziņojums par Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūru un Ukrainas valsts kvalifikāciju ietvarstruktūru”), 2023. gada janvāris.

⁵⁵ Eiropas Komisija, “*Guidelines on Fasttrack Recognition of Ukrainian Academic Qualifications*” (“Vadlīnijas par Ukrainas akadēmisko kvalifikāciju paātrinātu atzišanu”), 2022. gada maijs.

⁵⁶ <https://www.etf.europa.eu/en/education-and-work-information-ukrainians-and-eu-countries>

⁵⁷ <https://acqf.africa/>

ES potenciāla piesaistīt talantus no ārvalstīm palielināšanu nevar atdalīt no centieniem uzlabot iekšējos procesus **kvalifikāciju un prasmju atzišanas jomā**. Pašreizējais tehnoloģiju un sabiedrības pārmaiņu temps nozīmē to, ka Eiropas Savienībai ir jāizvērtē, kā tās vispārējai kvalifikāciju atzišanas un prasmju validēšanas pieejai būtu jāattīstās, lai palielinātu vienotā tirgus potenciālu. Eiropas Savienībai būs aktīvāk jāveicina darbaspēka mobilitāte un jāsamazina šķēršļi vienotajam tirgum, uzlabojot mobilitāti izglītojamo vidū. Kvalifikāciju atzišanas un prasmju validēšanas sistēmām un praksei ir jāspēj reaģēt uz prasmju pieprasījuma izmaiņām.

Tas dod iespēju īstenot tādu pašu pieeju sadarbības stiprināšanai ar trešām valstīm un ES kā darba vietas pievilcības uzlabošanai. Lai sekmētu personāla atlasīšanu no valstīm ārpus ES, var gan mērķtiecīgi izmantot prasmju apzināšanu, lai plānotu un stiprinātu atzišanas pakalpojumu spējas, gan padarīt iespējamu apmaiņšanos ar sadarbībspējīgu, uzticamu informāciju par kvalifikācijām un prasmēm, gan arī nodrošināt darba devējiem un darba ņēmējiem paredzētās informācijas pieejamību un atbilstību paredzētajam mērķim.

Papīra diplomu laikmets tuvojas beigām. ES ir sākusi **virzīties uz sistēmas mēroga digitālo kvalifikāciju un mācīšanās apliecinājumu izmantošanu**⁵⁸. Nākotnē ikvienam studentam būtu jāsaņem kvalifikācijas, mācīšanās un tiesību apliecinājumi drošā digitālā formātā, kurā iekļauta informācija vairākās valodās un ko var acumirklī verificēt. Tas atvieglot darbavietu piemeklēšanu kvalificētiem darba ņēmējiem, kā arī darbā pieņemšanas un kvalifikāciju atzišanas procesus.

Darbība. Komisija izvērtēs iespēju veikt **plašāku ES sistēmas reformu attiecībā uz kvalifikāciju atzišanu un prasmju validēšanu**, lai nodrošinātu, ka esošais tiesiskais regulējums, rīki un sistēmas, piemēram, tie, uz kuriem attiecas Direktīva 2005/36/EK, būtu derīgi arī nākotnē, vērienīgi un veicinātu vienotā tirgus darbību. Tā ietvers izvērtēšanu par to, kā uzlabot trešās valstīs iegūtu kvalifikāciju atzišanu, un par apjomu, kādā var būt nepieciešama saskaņošana, ņemot vērā pašreizējā Komisijas ieteikuma īstenošanas pieredzi.

5. PARTNERĪBA TALANTU MOBILITĀTES UN PRASMJU IEGUVES JOMĀS

Sadarbība darbaspēka migrācijas jomā var sniegt būtiskus ieguvumus izcelsmes valstīm, kā arī uzņemtajām valstīm. Talantu mobilitāte var veicināt prasmju apriti un zināšanu nodošanu starp ES un partnervalstīm. Ir aplēsts, ka naudas pārvedumu plūsma no ES uz valstīm ar zemiem un vidējiem ienākumiem ir aptuveni 65 miljardi EUR, un šie līdzekļi var nodrošināt svarīgu atbalstu visneaizsargātākajām sabiedrības grupām jaunattīstības valstīs⁵⁹. Komisija ir apņēmusies samazināt darījumu izmaksas un atvieglot naudas pārvedumus. ANO ilgtspējīgas attīstības mērķi (IAM) atzīst, ka migrācija palīdz veidot iekļaujošu izaugsmi un attīstību, un aicina īstenot politiku, kas “veicina sakārtotu, drošu, likumīgu un atbildīgu migrāciju un cilvēku mobilitāti”⁶⁰.

⁵⁸ Komisija 2021. gada oktobrī ieviesa Eiropas digitālos mācīšanās apliecinājumus – standartu kopumu un programmatūru ar datiem bagātu mācību apliecinājuma dokumentu veidošanai, elektroniskajai parakstīšanai, izdošanai, glabāšanai, kopīgošanai, skatīšanai un verificēšanai.

⁵⁹ [Starptautiskā naudas pārvedumu diena –ES apņemas samazināt darījumu izmaksas, lai migranti un viņu ģimenes varētu maksimāli izmantot savu galveno ienākumu avotu \(europa.eu\) \(angļu val.\) Priekšlikums Regulai par maksājumu pakalpojumiem iekšējā tirgū un ar ko groza Regulu \(ES\) Nr. 1093/2010, COM/2023/367 final.](#)

⁶⁰ IAM 10. mērķa “Mazināta nevienlīdzība starp valstīm un valstu iekšienē” 10.7. mērķrādītājs.

Sadarbība likumīgu migrācijas kanālu jomā ir Migrācijas un patvēruma pakta prioritāte. Kopš pakta pieņemšanas Komisijas centieni šajā jomā galvenokārt ir vērsti un talantu partnerību uzsākšanu. Talantu partnerības nodrošina sistēmu sadarbībai starp ES un svarīgākajām trešām valstīm, lai stiprinātu savstarpēji izdevīgu starptautisko mobilitāti (sk. tālāk). Komisija arī strādā pie tā, lai kā ticamu alternatīvu nelikumīgai migrācijai veicinātu inovatīvus papildu uzņemšanas kanālus, kas saistīti ar nodarbinātību, personām, kurām nepieciešama starptautiska aizsardzība⁶¹. Šāda sadarbība attiecībā uz likumīgiem migrācijas kanāliem ir saistīta ar plašākām partnerībām attiecībā uz visiem migrācijas aspektiem.

Efektīvas starptautiskās sadarbības nodrošināšanai darbaspēka migrācijas jomā ir nepieciešama saskaņota iesaistīšanās ar mērķi attīstīt prasmes, novērst intelektuālā darbaspēka emigrāciju un veicināt partnerības starp daudzajām ieinteresētajām personām, tostarp attiecīgajām iestādēm mērķa un izcelsmes valstīs, privāto sektoru un izglītības iestādēm. Lai to panāktu, ir svarīgi veidot dialogu, lai noteiktu kopīgas ilgtermiņa programmas, bet atbalsts spēju veidošanai var būtiski veicināt kopīgu prioritāšu pārvēršanu rīcībā.

ES ir apņēmusies reaģēt uz trešo valstu leģitīmām bažām par intelektuālā darbaspēka emigrāciju, kuras dēļ darba tirgi var palikt bez kvalificēta darbaspēka un var tikt ierobežota attīstība. Zilās kartes direktīvā ir paredzēts ziņošanas pienākums, lai novērotu tās ietekmi uz intelektuālā darbaspēka emigrāciju, un mudināts atbalstīt augsti kvalificētu trešo valstu valstspiederīgo cirkulāro migrāciju. Šajā ziņojumā izklāstītie pasākumi atbalstīs šo pieeju, risinot intelektuālā potenciāla nelietderīgas izmantošanas problēmu arī darba ņēmēju izcelsmes valstu interesēs. Nodrošinot to, ka trešo valstu valstspiederīgie tiek pieņemti darbā amatos, kas atbilst viņu prasmēm un kvalifikācijām darba tirgū, tiek paaugstināts prasmju nodošanas potenciāls starp ES un partnervalstīm, kā arī naudas pārvedumu apjoms.

Ir jāturpina novērst bažas par intelektuālā darbaspēka emigrāciju. Viens veids, kā samazināt šo risku, ir **vērst sadarbību ar trešām valstīm uz nozarēm, kurās darba tirgus raksturlielumi ir savstarpēji papildinoši** attiecībā uz darba ņēmēju pārāk lielu un pārāk mazu piedāvājumu. ES un dalībvalstis var koncentrēties arī uz sadarbību jomās, kurās ir kopīga vajadzība pēc darba ņēmējiem, un papildināt sadarbību migrācijas jomā ar **prasmju pilnveides programmām**, kas var nākt par labu abu pušu darba tirgiem un intelektuālā darbaspēka zaudējumu pārvērst par ieguvumu.

Izmantojot esošās valstu sistēmas izcelsmes valstīs, ES jau ir sākusi sadarbību prasmju jomā ar vairākiem partneriem *Global Gateway* programmas ietvaros un ES kaimiņattiecību programmas ietvaros, lai stiprinātu partnervalstu spējas sadarboties ar ES attiecībā uz stratēģiskajām prioritātēm tādās jomās kā zaļā un digitālā pārkārtošanās. ES atbalsta arī izcilību izglītībā, piemēram, īstenojot Reģionālo skolotāju iniciatīvu Āfrikai (*RTIA*)⁶².

Kad vien iespējams, **prasmju pilnveides programmām, kas saistītas ar mobilitātes shēmām, būtu jāizmanto dalībvalstīs piemērojamie apmācību standarti** konkrētās jomās. Nepieciešamības gadījumā pēc ierašanās Eiropas Savienībā var piedāvāt apmācības, lai novērstu nelielus prasmju trūkumus. Sadarbībai jāpievēršas arī kvalifikāciju ietvarstruktūru salīdzināmībai un mācīšanās apliecinājumu novērtēšanai.

Talantu partnerības

⁶¹ Komisijas Ieteikums (ES) 2020/1364 (2020. gada 23. septembris) par likumīgiem kanāliem aizsardzības iegūšanai ES: pārmitināšanas, humanitārās uzņemšanas un citu papildu kanālu veicināšana.

⁶² https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_288

Talantu partnerību mērķis ir nodrošināt sistēmas labākai sadarbībai starp ES, dalībvalstīm un noteiktām partnervalstīm attiecībā uz talantu mobilitāti un prasmju pilnveidi. Strādājot ar Eiropas komandas pieeju, šīs partnerības var nodrošināt ieguvumus abām pusēm atbilstoši **savstarpēji izdevīgām un pielāgotām prioritātēm**⁶³. Ir svarīgi būtiski uzlabot sniegumu talantu partnerību jomā, kam jāiet roku rokā ar visaptverošu migrācijas pārvaldības sadarbību, jo īpaši arī attiecībā uz efektīvu sadarbību atpakaļuzņemšanas jomā.

ES nesen ir uzsākusi talantu partnerības ar Maroku, Tunisiju, Ēģipti, Pakistānu un Bangladešu. Apaļā galda sarunas ar visām šīm valstīm⁶⁴, iesaistoties ieinteresētajām dalībvalstīm, ir devušas iespēju apzināt savstarpēji interesējošās nozares un profesijas, kurām pievērsties. Partneri izrādīja **spēcīgu interesi par sadarbību prasmju pilnveides un kvalifikāciju atzīšanas jomās**. Vajadzība pēc datiem kompetences standartu salīdzināšanai prioritārās profesijās tika uzskatīta par svarīgu pirmo soli pasākumu izstrādei tādās jomās kā prasmju pilnveide, kvalifikāciju atzīšana un apmācības pirms izbraukšanas. Diskusijās arī bija jūtams sadarbības potenciāls attiecībā uz darbā pieņemšanu, informācijas sniegšanu par problēmām saistībā ar mobilitāti un ilgtspējīgu reintegrāciju kā daļu no cirkulārās migrācijas. Ar talantu partnerībām var gūt atbalstu arī darbam, kas vajadzīgs, lai darbā pieņemšanas procesos veiktu trešo valstu kandidātu priekšatlasi, atbalstu pārbaudījumu noteikšanai konkrētās profesijās, kā arī atbalstu sagatavošanai, piemēram, valodu kursiem, pirms izbraukšanas.

Kandidāti, kas ir piedalījušies ar talantu partnerībām saistītajās darbībās, iespējams, būs īpaši interesanti ES darba devējiem. Tādēļ šie trešo valstu valstspiederīgie ES Talantu fondā tiks atzīmēti kā tādi, kuriem ir **“Talantu partnerības caurlaide”**, kura būs redzama potenciālajiem darba devējiem un sniegs informāciju par talantu partnerības kontekstā pilnveidotajām vai validētajām prasmēm. Caurlaide ietvertu informāciju par darba meklētāja izglītību un apmācību, kā arī prasmēm un kvalifikācijām, kas ir validētas talantu partnerības kontekstā.

Kopš 2016. gada **Erasmus+ “plānu alianšu”** ietvaros nozaru sadarbība prasmju jomā ir uzsākta vairākās nozarēs, kas ir saistītas ar zaļo un digitālo pārkārtošanos⁶⁵. Vairākās nozarēs ir gūts atbalsts nozares virzītu apmācības programmu attīstībai. Talantu partnerības varētu sniegt vērtīgu ietvaru to pielāgošanai trešo valstu kontekstā.

Eiropas privātajam sektoram ir būtiska loma talantu partnerību darbībās gan apmācības, gan darbā pieņemšanas jomās. Lai nodrošinātu šādu aktivitāšu ilgtermiņa ilgtspēju, publiskā sektora investīcijas var papildināt, bet ne aizstāt ieguldījumu no privātā sektora, kurš gūst labumu no kvalificētiem darba ņēmējiem. Privātais sektors, tostarp profesionālās asociācijas, jau ir iesaistīts darbībās, kas finansētas talantu partnerību ietvaros, it īpaši attiecībā uz apmācību programmu izstrādi trešās valstīs.

Komisija nodrošinās to, ka šajā paketē noteiktie pasākumi par trešo valstu valstspiederīgo kvalifikāciju atzīšanu un prasmju validēšanu papildinās un atbalstīs talantu partnerības.

⁶³ COM(2022) 657 final.

⁶⁴ Apaļā galda sanāksmes notika 2023. gada 1. martā ar Bangladešu, 15. martā ar Pakistānu, 26. aprīlī ar Maroku, 7. jūnijā ar Ēģipti un 22. jūnijā ar Tunisiju.

⁶⁵ Šīs alianses saved kopā galvenās ieinteresētās personas no dažādu nozaru ekosistēmām, tostarp uzņēmumiem, arodbiedrībām, izglītības un apmācības iestādēm, kā arī valsts iestādēm. Plāns nozaru sadarbībai prasmju jomā ir atzīts Eiropas Prasmju programmā kā pamatiniciatīva prasmju pilnveides risinājumu nodrošināšanai.

Darbība. Sadarbība ar trešām valstīm talantu partnerību ietvaros. Atkarībā no vajadzībām, kas definētas kopīgi ar partnervalstīm un iesaistītajām dalībvalstīm, Komisija:

- izvērtēs talantu partnerību valstīs to kvalifikācijas ietvarstruktūru mērķtiecīgai analīzei;
- veicinās **izglītības un apmācības sistēmu spēju veidošanu** talantu partnerības valstīs, izmantojot *NDICI* “Eiropa Pasaulē” un *Erasmus+* starptautiskās dimensijas ietvaros plānotās darbības;
- kopā ar dalībvalstīm uzlabos **informāciju par atzišanas procedūrām trešo valstu valstspiederīgajiem**, koncentrējoties uz talantu partnerības valstīm;
- veidos **sadarbību kvalifikāciju atzišanas jomā starp dalībvalstīm un partnervalstīm, kas iesaistītas talantu partnerībās.**

6. IZGLĪTOJAMO UN MĀCĪBĀS UN APMĀCĪBĀ IESAISTĪTO DARBINIEKU MOBILITĀTES VEICINĀŠANA – “EIROPA KUSTĪBĀ”

Šīs talantu mobilitātes paketes ietvaros Komisija ierosina **Padomes Ieteikumu par atjaunotu mācību mobilitātes ietvarstruktūru**. No priekšlikuma mērķa – veicināt mācību mobilitāti ES iekšienē – labumu gūs pirmkārt un galvenokārt ES pilsoņi. Tomēr tas arī nodrošina iespēju veicināt ciešu sadarbību mācību mobilitātes jomā ar trešām valstīm, izmantojot **Eiropas komandas pieeju**, tādējādi vairojot ES kā prasmju pilnveides galamērķa pievilcību. Tam var izmantot *Erasmus+* programmas darbības, proti, iniciatīvu “Mācies Eiropā” un “Erasmus Mundus” darbības, kuru mērķis ir Eiropas Savienībai piesaistīt talantīgus trešo valstu studentus. Priekšlikumā arī ir izteikts aicinājums uz rīcību risināt regulārās problēmas, ar kurām sastopas trešo valstu valstspiederīgie, proti, vīzu vai uzturēšanās atļauju izsniegšanas procedūras tiem, kuri izvēlas Eiropu par savu mācību galamērķi.

Ir lielāka varbūtība, ka tie augstākās izglītības iestāžu studentiem, kuri ir izmantojuši mācību mobilitāti *Erasmus+* ietvaros, strādās ārvalstīs vai darbavietā ar starptautisku dimensiju⁶⁶. Kad cilvēki iegūst pozitīvu pieredzi īslaicīgas mācību mobilitātes laikā Eiropas Savienībā, viņiem ir lielāka vēlme kādreiz atgriezties, lai pieņemtu darba piedāvājumu.

Priekšlikumā ir izteikts aicinājums dalībvalstīm **likvidēt atlikušos šķēršļus mācību mobilitātei ārvalstīs**, paredzot iespēju izmantot mobilitātes periodu visās izglītības un apmācības programmās. Dalībvalstu sadarbība ar iestādēm partnervalstīs arī ir ļoti svarīga, tostarp ES Vīzu kodeksa⁶⁷ un Direktīvas par studentiem un pētniekiem⁶⁸ pilnīga izmantošana.

Darbība. Komisija ierosina **Padomes Ieteikumu par mācību mobilitātes ietvarstruktūru**⁶⁹.

Priekšlikumā dalībvalstis tiek aicinātas cieši sadarboties saskaņā ar Eiropas komandas pieeju, lai turpinātu popularizēt Eiropu kā mācību galamērķi talantiem no trešām valstīm. Vērtīgs

⁶⁶ *Erasmus+* augstākās izglītības ietekmes pētījums, 2019. gads.

⁶⁷ Regula (EK) Nr. 810/2009, ar ko izveido Kopienas Vīzu kodeksu (Vīzu kodekss).

⁶⁸ Direktīva 2016/801/ES par nosacījumiem attiecībā uz trešo valstu valstspiederīgo ieceļošanu un uzturēšanos pētniecības, studiju, stažēšanās, brīvprātīga darba, skolēnu apmaiņas programmu vai izglītības projektu un viesaukles darba nolūkā.

⁶⁹ COM(2023) 719 final.

ieguldījums būtu arī tas, ka dalībvalstis ratificētu *UNESCO* Vispārējo konvenciju par augstākās izglītības kvalifikāciju atzīšanu.

Komisija atbalstīs ieteikuma īstenošanu:

- kartējot attiecīgo ES finansējuma plūsmu (piemēram, *Erasmus+*, Eiropas Solidaritātes korpus) un cita finansējuma izmantošanu valstu vai starptautiskā līmenī, lai veicinātu izpratni par labu praksi un veidotu sinerģiju starp mācību mobilitātes darbībām. Eiropas universitāšu alianse Eiropas izglītības telpas ietvaros ir palīdzējusi veicināt līdzsvarotu studentu mobilitāti ES iekšienē, un šī pieeja varētu iedvesmot labāku mobilitāti arī pāri ES robežām;
- atbalstot dalībvalstis visaptverošas pieejas izstrādē valodu pasniegšanai un apguvei, kas labvēlīgi ietekmētu arī trešo valstu valstspiederīgos.

7. SECINĀJUMS

Šajā paziņojumā ir izklāstīti dažādi darba virzieni, kuru mērķis ir uzlabot ES pievilcību kvalificētiem trešo valstu darba ņēmējiem, kuri būs svarīgi ES darba tirgus nākotnes veselībai. Šo darbu var veikt, pieskaņojoties citiem svarīgiem politikas mērķiem, tādiem kā vietējā darbaspēka pārkvalifikācija un prasmju pilnveide, mācību mobilitāte, trešo valstu valstspiederīgo integrācija, taisnīgu darba apstākļu nodrošināšana visiem darba ņēmējiem Eiropas Savienībā un nelikumīgas migrācijas uz Eiropas Savienību mazināšana.

Uzlabota mobilitāte ir jābalsta precīzā darba tirgus un prasmju izpētē, skaidri koncentrējoties uz profesijām, kurās patiešām ir darbaspēka trūkums. Ļoti svarīga būs cieša sadarbība ar starptautiskajiem partneriem attiecībā uz likumīgiem kanāliem ieceļošanai Eiropas Savienībā.

Lai sekmīgi īstenotu talantu mobilitāti, ir nepieciešama vēlme sadarboties kopīgu mērķu sasniegšanā no valstu iestādēm un ieinteresētajām personām dažādās jomās, tostarp migrācijas, nodarbinātības un prasmju pilnveides un izglītības jomās. Komisija ir apņēmusies pilna atbalstīt šo starpnozaru sadarbību un cer uz spēcīgu Eiropas Parlamenta, Padomes un dalībvalstu, kā arī sociālo partneru iesaisti ES pievilcības globālajiem talantiem un prasmēm uzlabošanai.

PIELIKUMS

Piemēri uzsāktajām darbībām, kuru mērķis ir palielināt ES vietējā darbaspēka potenciālu

Cīnoties pret darbaspēka un prasmju trūkumu Eiropas Savienībā, galvenā prioritāte ir palielināt vietējā darbaspēka potenciālu. Šajā procesā svarīgs ir dialogs ar sociālajiem partneriem, kā arī nodarbinātības pievilcības uzlabošana, galvenokārt novēršot nepiemērotu darba apstākļu problēmas, veicinot vienlīdzīgas iespējas un apkarojot diskrimināciju. Daudzas darbības jau ir uzsāktas:

- * 18 liela mēroga prasmju partnerības **Prasmju pilnveides pakta** ietvaros apvieno sociālos partnerus un ieinteresētās personas, pārkvalificējot miljoniem cilvēku, un tiek plānots uzsākt vēl vairāk partnerību.*
- * Lai padarītu **digitālo prasmju atzīšanu ātrāku un vieglāku**⁷⁰, papildus jaunajam digitālās kompetences satvaram ir uzsākts Eiropas Digitālo prasmju sertifikāta pilotprojekts – tas būs kvalitātes zīme digitālo prasmju sertifikācijas nolūkiem un **digitālo prasmju** atsaucēs satvars.*
- * Lielākā daļa dalībvalstu veic būtiskas mācekļības reformas, ko Komisija atbalsta ar **Eiropas Mācekļību alianses** starpniecību.*
- * **ES fondi** apmācībā investē aptuveni 65 miljardus EUR⁷¹. Tas ietver palīdzību attīstīt **100 projektus profesionālās izcilības centriem** tādās jomās kā progresīva ražošana vai mākslīgais intelekts.*
- * ES investē vairāk nekā 1,1 miljardu EUR⁷² vismaz 60 **Eiropas universitāšu alianšu** izveidošanā, kurās iesaistītas vairāk nekā 500 augstākās izglītības iestādes, kas darbojas kā celmlauži, nodrošinot nākotnē noderīgas prasmes studentiem un mūžizglītības ieguvējiem*
- * ES politika un finansējums veicina efektīvu pārkvalifikāciju un prasmju pilnveidi. Aptuveni puse dalībvalstu strādā pie tā, lai izveidotu **individuālus mācību kontus**⁷³, kuru mērķis ir nodrošināt katram pieaugušajam iespēju iegūt darba tirgus prasībām atbilstošu apmācību. Mikro kvalifikācija ir efektīvs pārkvalifikācijas un prasmju pilnveides rīks, lai aizpildītu no jauna radušos prasmju trūkumus⁷⁴.*
- * **Talantu kultivēšanas mehānisms** ar iniciatīvu “Talantu izmantošana Eiropas reģionos”⁷⁵ atbalstīs reģionus ar pasākumiem prasmīgu cilvēku sagatavošanai, noturēšanai un piesaistīšanai, galvenokārt reģionos, kuros ir būtiska darba ņēmēju aizplūšana.*

⁷⁰ Uzsākts Digitālo prasmju un izglītības paketes ietvaros 2023. gada 18. aprīlī.

⁷¹ Tas ietver atbalstu no Eiropas Sociālā fonda Plus valsts atveseļošanas un noturības plānu ietvaros un no Eiropas Reģionālās attīstības fonda, kā arī 400 miljonus EUR no Erasmus+.

⁷² Erasmus+ atbalsts 2021.–2027. gada periodā.

⁷³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=celex%3A32022H0627%2803%29>

⁷⁴ Padomes Ieteikums (2022. gada 16. jūnijs) par Eiropas pieeju mikroapliecinājumiem mūžizglītībā un nodarbināmībā. ES finansiālais atbalsts tiek sniegts galvenokārt no Atveseļošanas un noturības mehānisma, Eiropas Sociālā fonda Plus un Erasmus+.

⁷⁵ COM(2023) 32 final.

- * *Padomes Ieteikums par minimālo ienākumu*⁷⁶ pievēršas arī tam, kā nodrošināt **ceļus uz nodarbinātību** tiem, kuri atrodas vistālāk no darba tirgus, tostarp ienākumu atbalstu, palīdzību darba atrašanās, kā arī personalizētus sociālos pakalpojumus.
- * Tādu **jauniešu iekļaušanai** darba tirgū, **kuri nemācās, nestrādā un nestažējas**, pievēršas *Garantija jauniešiem*⁷⁷ un iniciatīva *ALMA*⁷⁸ – pasākumi, kas pēdējo 10 gadu laikā ir palīdzējuši vairāk nekā 43 miljoniem cilvēku atrast darbu vai turpināt izglītību, atrast mācekļību vai stažēšanās iespējas⁷⁹.
- * *Rīcības plāns par integrāciju un iekļaušanu 2021.–2027. gadam*⁸⁰ un *ES rasisma apkarošanas rīcības plāns*⁸¹ atbalsta trešo valstu valstspiederīgo un migrantu izcelsmes un rasu vai etniskajām minoritātēm piederību ES pilsoņu iekļaušanu ES darba tirgū.
- * Politikas īstenošanu **darba ņēmēju brīvas pārvietošanās veicināšanai** stiprina jaunā Eiropas Darba iestāde (ELA). **Sociālā nodrošinājuma sistēmu digitalizācija un koordinācija** atvieglo sociālā nodrošinājuma tiesību īstenošanu pārrobežu situācijās⁸².
- * Jaunie tiesību akti minimālās darba algas jomā būs svarīgs līdzeklis **darba ņēmēju tiesību uzlabošanai**, un Komisijas ieteikumi par platformu darbu, aizsardzību no bīstamām vielām darbā un pastiprinātām līdztiesības iestādēm, kā arī gaidāmais priekšlikums par stažēšanās kvalitātes sistēmas stiprināšanu būtiski uzlabos darba apstākļus.
- * **Eiropas izglītības telpa**, kurā jaunieši un mūžizglītības ieguvēji saņem vislabāko izglītību un apmācību un var mācīties un atrast darbu visā kontinentā, būs svarīgs līdzeklis darbaspēka un prasmju trūkuma novēršanai ar ES fondu atbalstu⁸³.
- * Komisija atbalsta dalībvalstis, izmantojot **Tehniskā atbalsta instrumentu** – tas var ietvert atbalstu darbaspēka migrācijas reformu izstrādei un īstenošanai⁸⁴, prasmju prognozēšanas mehānismu izstrādei un ieviešanai⁸⁵, kā arī procedūru atvieglošanai kvalifikāciju atzīšanas un prasmju validēšanas jomā.

⁷⁶ Padomes Ieteikums (2023. gada 30. janvāris) par adekvātu minimālo ienākumu, kas nodrošina aktīvu iekļaušanu.

⁷⁷ [Uzlabotā garantija jauniešiem – Nodarbinātība, sociālās lietas un iekļautība – Eiropas Komisija \(europa.eu\)](https://european-council.europa.eu/media/en/press-operations/infographic/167773?image=1).

⁷⁸ [ALMA \(Aim, Learn, Master, Achieve – iniciatīva “Tiecies, mācies, apgūsti, sasniedz”\)](https://european-council.europa.eu/media/en/press-operations/infographic/167773?image=1)

⁷⁹ COM(2023) 577 final.

⁸⁰ COM(2020) 758 final.

⁸¹ COM(2020) 565 final.

⁸² COM(2023) 501 final.

⁸³ Erasmus+ programma pastiprina atbalstu mācību mobilitātes iespējām studentiem, PIA programmu apguvējiem, mācekļiem, pieaugušajiem, kas mācās, un skolēniem ar mērķi uzlabot iekļaušanu un risināt pieaugošo prasmju trūkumu visā ES un aiz tās robežām.

⁸⁴ Tehniskā atbalsta instrumenta 2023. gadam pamatiniciatīva [“Migrantu integrācija un talantu piesaiste \(europa.eu\)” \(angļu val.\)](https://european-council.europa.eu/media/en/press-operations/infographic/167773?image=1)

⁸⁵ [Tehniskā atbalsta instrumenta 2024. gadam pamatiniciatīva “Pamatiniciatīva prasmju jomā –Tādu prasmju pilnveides sistēmu veicināšana, kas ir labāk pielāgotas darba tirgum” \(europa.eu\) \(angļu val.\)](https://european-council.europa.eu/media/en/press-operations/infographic/167773?image=1)